

Marja-Stiina Suihko

Siniruutainen esiliina

Ester Tirrosen elämäntarina

SINIRUUTUINEN ESILIINA

Marja-Stiina Suihko

SINIRUUTUINEN ESILIINA

Ester Tirrosen elämä

Elämäkerrallinen romaani

JULKAISUTIEDOT

© 2025 Marja-Stiina Suihko

kansi: Marja-Stiina Suihko

kannen valokuva: Atelier Hynninen, Kajaani

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

ISBN: **978-952-80-9847-8**

SISÄLLYSLUETTELO

ALUKSI	1
TIHISENNIEMI	3
HERRA MATTI TIRRONEN	5
OPINTIELLE ETELÄÄN	11
KOTIASEMALLA ODOTETAAN	13
OTON VIIMEINEN MATKA	17
JUHANNUS MANSIKKA-AHOSSA	21
SOTA	27
EVAKKON	33
KOIVUSILTA	37
OSULA PALAA, AUNE JUOKSEE	45
VINGERPORI	49
SAIPPUATAALKOOT	55
VALKOISET KIHARAT	59
KÄVELYHARJOITUKSIA	64
KEINUTUOLI PYSÄHTYY	67
LESKENHUNTU	75
ELÄMÄN ON JATKUTTAVA	79
EMÄNNÄKSI OMAAN TALOON	81
KONTTORIIN, LEIPOMOON, KOULUUN	87
TUISKEITA	91
LENS YKS POIKA PESÄSTÄ	95
MUMMUKSI TULEMISEN RIEMU	101
MUMMULA-ENOLA-MUMMULA	105
AURINKOKESIÄ	109
PUSSITEETÄ JA PITSILAKANOITA	115
HENTTU JA TINTTU KENKÄKOMEROSSA	121
ONKO SAUNASSA LÄMMINTÄ?	129

MINÄKÖ ?!?	133
JOULUPUU ON RAKENNETTU	135
KYMMENEN SERKUSTA SOHVALLA	140
JÄÄTELÖJUHLAT	141
UUDEN AJAN KAUPUNKILAISSOUVA	145
NUORENA NUORTEN JOUKOSSA	149
MUUAN IKKUNANPESU	153
KETJUSILMUKKAA VIRKKAAMASSA	157
VIIMEISET KESÄKUKAT	163
 RANNAN SUURI AUTIUS	 167

LIITTEET
Henkilötietoja
Taustatietoa
Kuvat
Lähteet

ALUKSI

Siniruutuinen esiliina on Ester Tirrosen elämäntarina, jonka kertominen sai alkunsa siitä havainnosta, että hänen muistonsa on katoamassa. Myös kaikki hänen neljä lastaan ovat haudassa. Kohta ei ole ketään, joka voisi kertoa, millaista on ollut vuonna 1903 syntyneen pienen sitkeän naisen elämä ja millaisia jälkiä siitä on jäänyt. Siksi tämä kirja.

Kun kevättä rakastava Ester Johanna Suutarinen syntyi 20.5.1903, Suomi oli Venäjän tsaarin alaisuuteen kuuluva suurruhtinaskunta. Elettiin sortokautta. Kouluissa opetettiin venäjää. Suomessa oli asukkaita 2,7 miljoonaa, hevosia paljon enemmän kuin autoja ja ilmapallo oli ihme. Samana vuonna avautui ensimmäinen puhelinyhteys Pariisista Roomaan ja Wrightin veljekset saivat lentokoneensa ilmaan. Rautatie Kajaaniin valmistui 1904. Vuonna 1906 tuli yleinen äänioikeus naisille ja miehille. Radiolähetyksetkin alkoivat vasta 1923.

Kirjaa on tehty vuonna 1953 syntyneiden ensimmäisten lastenlasten yhteistyönä. Me kolme serkusta kaivoimme esiin suvun valokuvat, sukutaulut, kortit, päiväkirjat, reseptivihkot ja kirjeet. Tutkimme arkistoja, kertosimme historiaa. Piirtyi aikajana elämälle, joka alkoi vuonna 1903 ja jatkui syksyyn 1982. Siihen väliin mahtuu isoäitimme, Essu-mummun elämä.

Teos on faktoihin perustuva fiktiivinen romaani. Koetamme kertoa Essu-mummun elämäntarinaa niin, että hän itse voisi kuunnella sitä hymyillen. Hänen omat sanansa ovat tallessa runoissa, korteissa,

sanonnoissa, loruissa ja muistiimme jääneissä keskusteluissa.

Kun kerrotaan edellisistä sukupolvista, on tärkeää muistaa, että tarkastelemme heitä oman aikamme näkökulmasta. Maailma kaikkineen oli toinen.

Elämä oli aineellisesti niukkaa. Lapset kasvatettiin ankarassa kurissa ja Herran nuhteessa sekä kotona että koulussa. Heidät opetettiin pienestä pitäen tekemään työtä, aikuistumaan jo varhain ja hoitamaan velvollisuutensa niin perhettä kuin isänmaatakin kohtaan.

Oli paljon asioita, joista piti vaieta tai joista ei ollut sanoja puhua. Tunteita ei ehditty paljon miettiä ja hellyyttä osoitettiin teoilla. Naisten ja miesten roolit olivat erillään, mutta yhteen hiileen puhallettiin viimeiseen asti

Tärkein on kuitenkin ennallaan ja säilyttämisen arvoista. Eletään ihmisiksi. Välitetään ja huolehditaan toisistamme. Tehdään se, mikä pitää ja tehdään se tirrosmaisen sisukkaasti. Kerrotaan tarinoita ja muistetaan, että ennenkin on eletty. Katsotaan toiveikkaasti ja toimeliaasti tulevaisuuteen.

Kiitokset serkuilleni Helena Pelkoselle elämänmittaisesta kumppanuudesta sekä Matti Tirroselle tarinan rikastuttamisesta. Ilman vuosikymmenien keskusteluyhteyttä kummitätini Anjan kanssa tätä tarinaa olisi ollut hyvin vaikea kertoa. Minä vastaan virheistä.

Annelin päivänä 2025 Marja-Stiina Suihko

TIHISENNIEMI

Päästiin pois kosken rannasta, mutta taas ollaan jokivarressa, vaikka muka kaupunkiin piti sieltä Jyrkältä päästä. Aina on joku menossa päälleen veteen. Kun yhden saa tissiltä jaloilleen, perässä juoksu alkaa, vaikka heti on seuraava tulossa. Ei kerkiä huivia päästään riisua eikä yhtä kahvikuppia rauhassa ryystää, jos sitä kahvia sattui joskus saamaan. En ehtinyt kuuttatoista täyttää, kun ensimmäinen puski maailmaan ja jo toinen säntää tuolla kuin päätön kana. Ei sitä tyttöä taaskaan kuulu, ei näy. Isommasta ei ole vahdiksi enkä minä tästä kesken lypsyn mihinkään pääse.

Maitoa roiskui ämpärin laitoihin ja kärpänen pakkautui silmiin. Selkää kivisti. Ida Maria Suutarinen hätyytti häijyläisiä hikiseltä naamaltaan.

Pieni tyttö kirmaili pitkin niittyä. Kukkaset huutelivat sille.

– Täällä, täällä minä olen! ja taas pieni käsi nappasi yhden kissankellon.

– Minä täällä, heläytti jostain harakankello.

Sinikellot leikkivät piilosta lapsen kanssa. Kukat kuiskuttelivat kurjenpolvien, heinien ja ohdakkeiden seasta. Mekko liehuen pieni tyttö hyppeli kukan luota toisen luo. Aikuiset eivät kellojen soittoa kuulleet, eivät ne välittäneet kukistakaan.

Helma tarttui piikkilankaan, mutta kun ojan takaa kutsui oikea kukkasten kuoro, ei Ester välittänyt siitä, tuskin huomasikaan. Niittyä riitti ja lehmikarsinatkin jäivät taakse.

Kukkia oli jo niin paljon, että tyttö teki esiliinastaan pussin ja sirotteli sinikellot sen helmaan. Hyppien ja pomppien hän palasi kotiin päin, vaikka ei heti suorinta tietä sinne löytänytkään. Kulta-Viikunan ininän hän tunsu ja siitä tiesi, mikä olisi oikea piha.

Kun Ester riensi kukkineen pihaan, ilo loppui lyhyeen. Äidin silmien viirut ja tiukkaan puristuvat huulet ennustivat myrskyä. Mekko oli riekaleina, vaikka se olikin isosiskolta jäänyt vanha vaate, liian isokin Esterille vielä. Isä sai komennon antaa tytölle selkään. Oppiipahan repimään vaatteensa, mutisi vaimo laskeissaan maitoa siivilän läpi.

Konttorilta palannut isä koetti tavoitella sinne tänne säntäilevää kukkaistyttöään.

– Tappaa, tappaa, tappaa, raikui kohta kimakka huuto ikkunasta tyynenä virtailevalle Kajaanijoelle.

Isä sai houkutelluksi tyttärensä pois pöydän alta. Niin pienikin se on, että sopii suorana piiloutumaan vahakankaan reunojen taakse, ajatteli isä ja antoi selkäsauvan unohtua. Sanomista siitä tuli, olihan vaimo heti tytön syntyessä tokaissut, että sen silmät olivat jo syntiä täynnä. Ei Jumalakaan niin sinisilmäisiä lapsia hyväksy. Tähtisilmäksi kuitenkin isä lasta kutsui.

Pieni tyttö kirmaili pitkin niittyä. Kukkaset huutelivat sille.

- Täällä, täällä minä olen! ja taas pieni käsi nappasi yhden kissankellon.**
- Minä täällä, heläytti jostain harakankello.**

Sinikellot leikkivät piilosta lapsen kanssa. Kukat huutelivat heinien ja ohdakkeiden seasta. Mekko liehuen tyttö hyppeli kukan luota toisen luo.

Aikuiset eivät kellojen soittoa kuulleet, eivät välittäneet kukistakaan.

Siniruutuinen esiliina on tosipohjainen elämäkertaromaani.

Ester Tirronen (1903-1982) oli kajaanilainen perheenemäntä, kotitalousopettaja ja martta.

Marja-Stiina Suihko on hänen vanhin lapsenlapsensa, ja kirjaa on tehty tiiviissä yhteistyössä Helena Pelkosen, serkun ja kasvinkumppanin kanssa.

Suihkon aiempia julkaisuja ovat mm. lastenkirja Mummun ja Tirpun retkikirja sekä romaani Kadonneet kirsikat.